

a

ISSN 1302-1354
arayışlar

İnsan Bilimleri Araştırmaları

YIL:8 SAYI:15 2006

AHMET HAŞİM'İN ŞİİRLERİNDE ATEŞİN DİLİ

Veysel ŞAHİN*

Sprache Des Feuers In Gedichten Von Ahmet Haşim*

Zusammenfassung: Ahmet Haşim ist ein Dichter, der in seinen Gedichten mit Sprache der Symbolen spricht. Er trängt die Schichte seines Bewusst- und Unterbewusstseines mit unterschiedlichen Erscheinungen des Feures in die Welt der Sprache. Diese Sprache birgt in sich das Geheimnis, die Wärme und die Schärfe des Feuers. Ahmet Haşims Gedichtssprache, in der Symbolische intensivität sich merken lässt, ist durch eine Reise auf Feuer analysierbar. In diesem Artikel haben wir Erscheinungslage, Ort und Wichtigkeit des Feuers im Ahmet Haşims Gedicht zu lösen versucht.

Schlüsselwörter: Ahmet Haşim, Sprache, Gedicht, Feuers, Bewusstsein, Unterbewusstsein

Giriş

Varlığın sonsuz koruyucusu olan dil, sözün ete kemiğe büründüğü bir bedendir. Bu beden, nice söz hükümdarlıkları kurmuş ve yaşatmıştır. Şiir de dilin ve sembollerin değerler kuyusundan kaynağını alan yüce, gizli bir hükümdarlıktır.

Ahmet Haşim, estetik açıdan şiirlerini sembol tepelikleri üzerine kurmuştur. Evrenin bilinçdışı havuzunda şekillendirilen, gizli anlam katmanlarına sembol diyoruz. Fromm "*Sembol benliğimizin dışını yansıtmaktadır. Sembolize ettiği şey*

* Ar. Gör., Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elazığ.

* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezinin düzenlemiş olduğu Uluslararası Gizli Diller Sempozyumunda tebliğ olarak sunulmuştur.

ise içimizde saklıdır. Sembol diliyle içimizdeki duyguları sanki duyu imiş gibi açıklayabiliriz.” (Fromm;1990, 28) diyerek, sembolün nasıl bir oluşum süreci geçirerek insan oğlunun duygularına bir işaret feneri gibi aydınlık saçtığını görmekteyiz.

İnsan, bilinçaltında oluşturduğu evrenin sırlarını ateşin yakıcı, aydınlatıcı ve temizleyici anlamlarıyla dışa vurmaya çalışır. Böylece insan, iç dünyası ile dış dünyası arasına sembolik değerler düzeni kurar ve birlikteliği yaşatmaya çalışır.

Ahmet Haşım, şiirlerinde biçimlendirdiği ateşi, bir element olmaktan çıkararak, içerisinde anlam kabarcıkları ile dolu ateşten bir nehre dönüştürür. Anlam dönüştürümü ve benzetmeler, Ahmet Haşım’ın kendi bilinçaltı dünyasını ele verdiği müddetçe şekillenir. Bir ateş denizi olan bilinçaltı, Haşım’ın şiirlerinde devamlı hareket halindedir. Ateş denizinin karanlık dili, her harekete geçişinde dile yeni çağrışım değerleri kazandırarak onun kaygan ve gizli bir çağrışım yumağına dönüşmesini sağlar. Yükselen ateş, içerisinde dil, sır dolu bir yapıda karşımıza çıkar. Ancak ateş, ifade ettiği yeni ve evrensel özelliğinden hiçbir şey kaybetmez ve durmaksızın havanın sonsuz boşluğuna kendi değerlerini kusar ve fısıldar.

Gelişme

Ahmet Haşım ateşi, şiirlerinde dilin boynuna takılmış bir gerdanlığa dönüştürür. Dilin kanı olan söz ve anlam, ateşin ilahi pırıltılarıyla derinlerde olgunlaşarak dikey boyutta yükselir ve dikey boyutta yükselen bu hareketin durgunlaşarak yatay konuma geçmesiyle özneyi yakan yalnızlığa, özleme dönüşür. Her özlem, peşi sıra yanık bir sevdanın kokusunu getirir.

“Buseyle kilitlenmiş ağzlar
Gözler neler eyler, neler işrab
Uçmakta bu ateşli havada
Vuslat demi bir kuş gibi, bitab”(a.g.e.; 100)¹

mısralarında ateşin, havayı yakması ile istek, arzu, dürtü ve özlemlerin nasıl bir anlam derinliği oluşturduğunu görmekteyiz. “Ateş ve hava elementi aktivite ve ‘havailik’ le ilişkilendirilmişlerdir, çünkü yayılmak ve yükselmek uzayda bir noktaya uzanmak isterler.” (Arroya; 2000, 125) bundan dolayı vuslatın, sonsuz olarak, dikey boyutta yanıcı bir şekilde yükselmesini busenin, sıcak ve yakıcı olmasına bağlayabiliriz. Ateş, arzu ve dürtü şeklinde insanda ortaya çıktığında, gizlice havanın yüzünü yalayarak, kendini tatmin etmeye çalışır. Çünkü arzu ve dürtü, ateşi yükselten çalıktır. Şaire göre, havanın yüzünü yalayan ve bir dudağın vermiş olduğu mutluluk, ateşin içkinleşmesidir. Heyecan ve titremeyle gözler derin ateş denizlerinden yani ruhun ve bilincin gizlenmiş olduğu karanlık denizin dibinden dikey ve yayılğan ışıklar göndererek mutluluğun, arzu ve isteğin yorgun

¹ a.g.e: İnci, Enginün- Zeynep, Kerem (1999), Ahmet Haşım’ın Bütün Şiirleri, Dergah Yayınları, İstanbul.

kuşlarını bu sonsuzluk denizi üzerinde uçurur. Ateş ve hava ayrılmaz bir birliktelik sergilerler. Hava, ateş ve kuş sözcükleri dörtlüğün açar sözcükleridir. Yani sembolik olarak kullanılmış, içerisinde ateşin tinini barındıran anahtar kelimelerdir. Şair, kendi iç dünyasının sonsuz boşluğunda oluşan ve içi ateşle dolu arzu istek ve dürtülerini, havada yükseklik kazanan bir kuşa benzetir. Kuru ve sıcak bir hava, nesnelere yükseklik kazandırdığı gibi; yorgunluğu ve tükenişi de beraberinde getirir. Böylece Ahmet Haşim, şiirlerinde oluşturduğu ateş atmosferi ile *“dünyanın kaderini büyütürken (ateşin) alevin kaderi üzerine düşü(nerek) hayalci dili büyütür”* (Bachelard; 1999, 11). Havanın ateşle yanması ile şairin, içinde yaşadığı psikolojik durum; dikey boyutta bilinç ve bilinçaltı katmanlarında arzuyu ve isteği tetikleyen, besleyen ateşten bir kuş görünümünü kazanmaktadır.

Ateş, bütün ilişkilerde dölleyici erkek bir unsurdur. Ahmet Haşim’in şiirlerinde ateş, çağrışım gücü en yüksek olan, bir semboldür. Suların üzerine uzanan ateş, cinselliğin bütün görüntülerini alacakaranlığa gömerek, görünenin altında görünmeyen, çağrışım yuvacıları yaratır. Ahmet Haşim’in şiirlerinde durmaksızın, hayal ikliminin kızıla aydınlatılması değişkenliğin bir göstergesidir. Kızılık, geçici ve değişken bir yapıya sahiptir. Tıpkı ateşin yaşam anı gibi anlık olarak değişir. Ateşin ve alevin havadaki sürekliliği, ateşin, alevin kıvraklığına, değişimine ve nesneler üzerine yansımaya bağlıdır. Yani ateş, hiçbir zaman sabit bir görünüm benimsemeyen ancak; her maddenin merkezinde yer alan süreksizliğin içinde sürekli yanan bir varlıktır. *“Ateş canlıdır. Duyarlı reflekslerle dikeyliliğini (erillliğini) güvence altına alır.”* (Bachelard; 1999, 50) ve etrafına bütün gücüyle hükmederek yayılır. Ateşin haşmetli yüzünün seyredilmesi, onu hissedene ve izleyene, ebedilik nefesini bahşeder. Ahmet Haşim, “Merdiven” adlı şiirinde ateşin yayılma ve yok edici gücünü şöyle ifade eder:

“Sular sarardı.. yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam (1) olmakta...” (a.g.e.; 91)

suların sarması ve yüzün perde perde solması, zamanın yutucu ve yayılma yüzünün ateşin kızılığa dönüşmesine bağlıdır. Zaman, alevin kimyasını içten içe aşındırır; çünkü zaman hep gücünün zirvesindedir. Ateş, kızılığı ile havanın eteklerine tutunur ve bütün makrokozmosu karanlığın elinden kurtarmaya çalışır. Kızılık, sembolik olarak ateşi çağırır. Ahmet Haşim, ateşin rengi olan kızılık ile karanlığın, insanı soysuzlaştırmasına, insanı silmesine başkaldırır.

Ateş, şairin bilinçaltına ve bedensel görünümüne canlılık katan ilahî bir tanrıdır. İnsan bilinçaltındaki gizli ateşi ve bedenine hayat veren ateşin ağırlığını seyrettiği müddetçe yaşayacak ve ebedileşecektir. İnsanın varlığına yüz çevirmeksizin, karşılıksız bir şekilde tanrıdan alınarak insan oğlunun hizmetine verilen ateş, bütün haşmeti ve görünümüyle karanlığın genzini yakan, ölümün soğuk yüzüne canlılığın sıcak korunu serpen, *“daha önceden bilinmeyen şeyleri*

ifade eden, canlı oluşumlar sezgisel fikirlerin açık bir anlatım şekli olarak" (Stevens;1999, 109) bir başka anlam boyutu kazanır.

Ahmet Haşim, ateşin ruhunu ve renklerini suların üzerine serpiştirerek ateş ve su elementlerindeki zıtların uyumunu ortaya koyar. Ateş, suyun üzerinde eril bir yapıdadır. Su ise dişil bir elementtir. Sembolik olarak erkeği simgeleyen ateş, dişil yani rahim olana sıkı sıkıya bağlıdır. Suya dişiliğini kazandıran ateştir. Rahmin; koruyucu, besleyici ve doğurgan olmasına karşın ateş yakıcı temizleyici ve dölleyici olarak, bütün değerleri kendi hükmüyle kızıla boyar. Ateş gücün, kudretin ve tanrının bir simgesi olduğu gibi, kötülüğün yıkıcılığın ve ıstırabın da körükleyicisidir. Ateş yükseldikçe, iktidarı eline alan hem can verici, hem can alıcı, hem de canlı olarak sürekliliğini devam ettirendir.

Ateş, karanlığın içinde yanan, mana yükü ile dolu bir çift gözdür. O, etrafını kızılığa boyayan, yüce, kudretli bir varlıktır. Bu yüce ve kudretli varlığın evrende çeşitli görünüşleri vardır. Ateş doğada ışık, enerji, alev, kızılılık, sıcaklık, beyazlık vb gibi kıyafetler giyerek varlık âleminde dolaşır. Ahmet Haşim, şiirlerinde ateşin ve alevin görünüşlerine, dilin sonsuz çağrışım yumağı olan sembol elbisesini giydirek, ateş renkli sembollerin meydana getirdiği müzik orkestrasının tatlı nağmelerini duymamızı ve hissetmemizi sağlar.

Ahmet Haşim, şiirlerinde ateşi "*bireysel duyumlarının ötesinde kolektif bilinçdışının mitik alanına taşır.*" (Özcan; 2004, 176) ve gizli bir anlam görevi vererek, onun çağrışım gücünden faydalanır. Yine "*Merdiven*" adlı şiirde, ateşin anlamlarını şifreleyerek, güçlü bir anlam iklimi yaratılmıştır.

"Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller

Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller

Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?" (a.g.e.; 91)

Mısralarının bütününe hükmeden ateş ve ateşin çağrışım gücüdür. Şair, yoğun bir şekilde ateşin varlığını güçlendirmek arzusuyla yanmaktadır. "kanar, gül, alev, kanlı, yandı, ve tunca" sözcükleri ile Ahmet Haşim, kendi mitik dünyasının görünümünü ateşin dili ile bize anlatmaya çalışır. Biz de bu mitik dünyanın "*gizli, bilinmez ve örtük alemin imkanlarını keşfetmek, sınırlarını çözmek*" (Korkmaz; 2002, 263) için ateşin dilini açarak, şiirin ve şairin ateşle dolu ruhunu okuruz.

Ahmet Haşim, ateşin dili ile kurumaya yüz tutmuş, rüzgarda hiç durmaksızın yok oluşun ıstırabına feryat eden yaprakların hazin hikayesini anlatır. Ölüm, dallarda sararan yapraklar için yok edici ve değiştirici bir unsur konumundadır. Ateş ise onu ölüme taşıyan ilahî bir taşıyıcıdır. Ancak varlığı önceleyen onun canlılığıdır. Ateş, dallarda açan kanlı bir gül gibi, her yanı kendi renk uyumuna uydurur.

Ateşin, suyu yutması, bütün maddelerin anlamlarını yitik sayması, alevin ve sonsuzluğun bitişini simgelemektedir. Suyun üzerinde yanan ateş, insanın içi ile

dışı, rüyası ile gerçeğini bir arada harmanlayıp gökyüzüne yani bilince yükselten bir konumdadır. Su ve ateş, birbirine zıt batık bir görünüm sergilemektedir. Biz bu görünüme batık değerler yaratımı diyoruz. (Korkmaz; 2002, 289) Batık değerler, biçimi ve anlamı bulanıklaştıran ve değerler dizgesini soyutlayan yeni görünüm birliktelikleri anlamına gelmektedir. Ateş ve su iki batık değerdir. Birbirlerini bütünler ve birbirlerini yok ederler. Ancak ateş, tanrısal gücünü kullanarak, suyun üzerine kendi kurallarını ve hırçınlığını yayar. Böylece kudretli ve hükmedici olan ateş, zıtlıkların uyumunu sağlayan bir vazife üstlenir. Suların yanması imkansızdır. Su, şairin bilinçaltı evrenidir. Oradaki yangın içsel ve gizli bir yangındır. Şair, böyle içsel bir görünümü bize ateşin gözü ile göstermektedir.

Ahmet Haşim'in şiirlerinde ateş, bilinç ve bilinçaltı koridorlarında durmaksızın yatay ve dikey sıçramalar yaparak yatağını değiştiren ve geçtiği kanal ve yataklara kendi kimliğini işleyen gizemli bir ışıktır. Ahmet Haşim, arzuladığı evrenin görünümünü, gizli ateş ile ruha yüceltir. Yüceltilen ruh, ateşin dipte yanması ile yitlik cennetlerin özgür sokaklarında ateşten güllere, yapraklara, sulara, mermerlere ve dallara dönüşür. Bu dönüşüm, şairin bilinçaltından yüzeye çıkarak çevreden muhite, muhitten evrene yayılır ve ateş, dilin kanı haline gelir.

Bilinç, bir ateş yumağıdır. Her şeye hükmetmeye çalışır. Bunun karşısında ruh durgun ve saf bir vaziyettedir. Ateşin hırçınlığı, ruhun derinliği ile söner. Ahmet Haşim, bunu "*Pırlıttı*" adlı şiirinde şöyle ifade etmektedir.

"Ateş gibi bir nehir akıyordu
Ruhumla o ruhun arasından,
Bahsetti, derinden ona halim
Aşkın bu umulmaz yarasından." (a.g.e.; 94)

Ateşin, bir nehir gibi sürekli değişken bir şekilde akması ateşin yapısından kaynaklanır. Şairimiz burada, ateşin çağrışım gücünü kullanarak su ve ateşin sürekliliğinden ve akıcılığından bahsetmektedir. Su, bilinçaltında kendi şarkısını söylerken; ateş, her şeyin merkezinde olduğu için helezonlar çizerek bilinçaltının ve suyun merkezine çekilir. Her suyun ve her damlanın özünde ateş gizli olarak yaşamaktadır. Bachelard, bunu şöyle ifade ediyor: "*Ateş, yerçekiminin hep karşısındadır ve ona bağımlı değildir; doğadaki her şey, Ateş'in cisimler üzerindeki etkisinden dolayı sürekli bir gelişme ve daralma salınımı içerisinde ve cisimler ağırlıklarından ve parçalarının birbirini tutmasından dolayı ateşin etkisine karşı koyarlar.*" (Bachelard; 1999, 50). Su da bütün benliği ile kendi moleküllerine tutunarak ateşin dikeyliğine karşın, yatay bir görünüm sergiler. Bu yataylık, şairin bilinç ve bilinçaltındaki semboller dünyasının birbiri ile geçişken yapıda olduğunu göstermektedir.

"Ateş gibi bir nehir akıyordu
Ruhumla o ruhun arasından" (a.g.e.; 94)

mısralarında ateş; heyecan verici, yakıcı, kurutucu, nemlendirici ve iletişim kurucu bir özelliğe sahiptir. Nitekim varlığın en önemli üç unsurundan biri olan (ruh-can-beden) ruh, ateşin kıvrak ve sıçramalı hareketleri karşısında bir iletişim vazifesi işlevi görür. Ahmet Haşim bu dizelerde, kendi bilinçaltında yaratmış olduğu ateşten nehir ile ruhla bilinçaltını ve bilinçaltı ile bilinci birbirine bağlayarak saf ve yakıcı iletişim ağını kurar.

Göktürkler'de, *"ateşle, kötü ruhlar kovulmakta, yani ateş büyü unsuru olarak kullanılmaktadır. Ateşi kutsal ve kötü ruhlardan temizleyici olarak kabul etmekte"* dirler (Çoruhlu; 2002, 50). Ahmet Haşim de kendi oluşturduğu psişik dünyanın saflığını, temizliği simgeleyen ateşi, bilinçaltını arındırmak ve şiir diline ateşten oluşan bir kıvraklık kazandırmak için kullanır. Böylece ateş, kızıl bir nehir gibi akarak, ruhların sırlarını giderici unsur olarak ortaya çıkar. Aşkın onulmaz yararı, içten içe yanan gizli bir hastalıktır. Eski inançlara göre yara dağlanarak mikrop-lardan arındırılmaktadır. Şairimiz de ateşin çağrışım gücünü kullanarak, aşkın bütün ıstıraplarını ve onulmazlıklarını ateşten bir nehir üzerinde yüzdürmektedir. Bu yönüyle ateş, bütün dertlerin ve hastalıkların derinliklerinde yanan ve ısının kaynağı olan ilahi bir dert gidericiliği sembolize etmektedir. Şairimiz, ateşin bu özelliğinden hareket ederek aşk ateşini suyun kıvrak ve doğurucu kollarına bırakmaktadır. Su, yani bilinçaltı, gizliden gizliye durmaksızın, sevgiye ve aşka gebe kalır. Ancak ateşle dolu olan nehir, şairin bilinçaltında oluşturmuş olduğu aşk meclisinin etrafını saran zararsız tetikleyici bir ışıktır. Şeyh Galib *"Hüs-n ü Aşk"* adlı eserinde şöyle ifade etmektedir.

"Ol sihre mahall idi nâr/Hiç sahile edemezdi azâr."

"Ateş o büyücünün meydana geldiği yerd, amma, kıyıya etrafına hiç zarar dokunmazdı." (Doğan; 2003, 38)

Her insan, içinde bir canlılık ateşi yakar. Ateş, şuurun kendisi ve vücudun yaşam simgesidir. Bu özellik, Yaratıcı tarafından yaşamın sembolü olarak içimize gizlenmiştir. Aşk ise canlı olan bütün varlıkların dünyaya gelişinin tek amacıdır. Aşk, bir gönlün derinliğinde yandığında alevleri derin anaförler çizerek insanı, insanî yetilerin üzerinde yeniden var eder. Aşkın büyüklüğü içteki ateşin ne kadar derin ve yakıcı olduğuna bağlıdır. Yani ateş, aşkın ayrılmaz bir parçasıdır. Onu büyüten, onu yücelten ateşin hüküm gücüdür. Ateş, sürekli aşkı çağırarak bir semboldür. Ahmet Haşim de bu ilkeden yola çıkarak özlediği, arzuladığı her şeyi suyun üzerinde taçlandırarak, alevin kudretli yapısıyla olgunlaştırır. Ahmet Haşim, olgunlaştırma ve yüceltme işini bilinç ve bilinçaltı yuvalarında yapar. Çünkü *"bilinçdışının mekan dışı ve zaman dışı bir"* (Jung; 2003, 73) yapıya sahip olması ateşin zamansız ve mekansız bir sembol olmasından kaynaklanır. Böylece Ahmet Haşim, şiiri zamanın elinden alarak onu durmaksızın yanan yaşam havuzunda yaşatmaktadır. Ateş, bu havuzda aktif haldedir. Ancak onun aktifliği gizlidir ve bireyin benlik hissini geliştirmektedir. Ateş, gizli olarak bütün insanlığın evrensel

benliğinde aktif olarak kıvılcımlar saçan ve yükselen evrensel bir semboldür. Evrensel benlik ateşin dilini kendi mekan ve zamansal düzenine göre şifreler. Bireysel benlikte en düşük seviyede yani saf ve dürtüsel olan ateş, egoyu temsil ederken; yaratıcı ve değiştirici özelliği ile yükselerek tanrısal bir simyaya bürünür. Dönüşüm ve değişim esnasında gizli olan ateş, şuurun en karanlık noktasından yükselerek kafatasının üst noktasından kıvrımlar çizerek parıldamaya başlar ve böylece ruhsal bir değişim ve dönüşüm gerçekleştirir.

Ahmet Haşım, şiirlerinde dip noktayı kaygan bir zemin üzerine “su, kan, yaprak ve hava” gibi elementlerin üzerine oturtmaktadır. Tedirgin ve kaygan olan zemin hareketi değişimi beraberinde getirerek, pisşik alanlarda hareketliliği sürekli hale getirir. Yine Ahmet Haşım’ın “Başım” adlı şiirinde geçen şu mısralar ateşin, derinliklerin gizli prensi olduğunu bizlere göstermektedir.

“Ürkerim kendi hayalatımdan
Sanki kandır şakağımdan akıyor..
Bir kızıl çehrede ateş gözler
Bana güya ki içimden bakıyor.” (a.g.e., 96)

Şair, kendi fizikî görünümünü anlattığı bu dördlükte, ateşin kusursuz bütünleyicisi olan kelimeleri seçerek ateşin anlamını genişletmiştir. Ahmet Haşım, kendini ateşin iklimine uygun olarak hayal etmekte ve ateşin dili ile anlatmaktadır. İçteki ateş, kişinin kendisidir. İnsanın varlığını ürküten, ona zıt görünüm ve biçimler kazandıran içteki yanan, yıkıcı ateşin sancılarında kaynaklanır. Hastalıklı bir görünüm çizen şair, gizli ve derinlerdeki ateşi, göz çukurlarından çıkarak bütün ıstıraplarını görünür hale getirmektedir. Ateş, içteki ıstırapların dışarıda görülen sessiz çığlığıdır. Bu da bize gösteriyor ki ateş, canlılık, neşe; korku, ıstırap, acizlik ve yıkıcılığın dili ile konuşan bir semboldür.

Ahmet Haşım, ateşin insanı nasıl aciz ve savunmasız bıraktığını, masumluğunu yitiren tanrının nasıl bir bedeni cehenneme dönüştürdüğünü ateşin dili ile gizliden gizliye bize aktarır. Nitekim, insanın içindeki gizli ateş, açığa çıkmak isteyen bütün içgüdülerin ve arzuların, soluksuz arzulayanıdır. Ahmet Haşım içindeki ıstırap ateşini, acımasızca ortaya çıkararak, içteki gizli ateşi, fiziksel olarak cehennemle boyuta taşır. Cehennemleşen ateş, insanın dış dünyaya açılan eşiği olan dili ve gözü ile dışarıya yansır. Değdiği, dokunduğu her şeyi eriterek, tıpkı içteki yanan evren gibi boyutsuz hale getirir.

Ahmet Haşım bir ateş şairidir. Şiirlerinde ateş yüce ve değiştirici bir gücün simgesidir. Bütün hareketleri içerden dışarıya, dışardan içeriye dönük olan ateş Ahmet Haşım’ın, kurmuş olduğu mikrokozmos ve makrokozmosun karanlık yönlerini ortaya çıkarmamızda bize yardımcı olmaktadır. Şairin oluşturduğu renk ve ateş sembolü “Kimliğin temel belirleyicisi olan dil aracılığı ile varlığını korumakta” (Korkmaz; 2004, 153) bilinç ve bilinçaltı evreninin yüzüne yeni anlam

değerleri yüklemektedir. Ateş çeşitli seviyelerde birçok anlama gelecek anahtar bir işarettir. Ahmet Haşim de şiirlerinde ateşi kızılığın, aydınlığın, değişimin dönüşümün ve gizliliğin simgesi olarak şifrelemiştir.

Ahmet Haşim ateşin dili ile gizleyerek açıklar, açıklayarak gizler. Şiirlerinde ateş, bloklar halinde ilerleyen gizli ve ezoterik yapısı ile okuyucuyu durmadan yanan bilinç ve bilincin katmanlarında dolaştırmaktadır.

“Yarın dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil,
Ruhun acısından bunu bildi” (a.g.e. 97)

Şiir, evrenin bir katresinde ateşin yakıcı düzenini mükemmel bir ritim ve anlam bütünlüğü içerisinde yakarak ruhsal bütünlüğe ulaşmayı başarmıştır.

Dilin içerisinde gizli ve şifrelenmiş anlam tepcikleri oluşturan ateş sembolü, şiirin ateşten bir kaleye dönüşmesini sağlamaktadır. Bu kale, Ahmet Haşim’in şiirlerinde kendini aşkın bir şekilde gizliden gizliye doğuran çoğaltan bir görünümüdür. Ateş onun şiirlerinde kızıl bir yaratıktır.

Ahmet Haşim, insanlığın en eski arketiplerinden biri olan ateşi şiirlerinde sık sık kullanarak kendi kozmos alemini ateşin anlam tepcikleri ile yeniden yaratmaya çalışmaktadır. Nitekim ateş ve su (bilinç-bilinçaltı) bütünlüğünü zıtların uyumlu birlikteliği şeklinde ortaya koymakta ve suyu eril olan ateşin yeni anlam kabarcıklarına gebe bırakmaktadır.

Ahmet Haşim’in şiirlerinde ateş; yakıcı bir göz, usulca akan bir nehir, kızıl bir göl, alevden bir yaprak olarak anlam genişlemesine ve şifrelenmesine yardımcı olur.

Ateş, Ahmet Haşim’in şiirlerinde havanın yumuşak yüzünü yalayan ilahi bir pırıltıdır. Kırmızılık, ve kızılık onun yaşam alanında görülen renklerdir. Ahmet Haşim, ateşin renkli dilini kullanarak mevcut olan metalar dünyasını yeniden anlam katmanlarında eritmiştir. Ateş, dil deryasının üzerinde yüzen ipekten yumuşak, acı bir iksirdir. Haşim, bu iksirin sırlarını dil aracılığıyla insanların kulağını fısıldayan bir ateş şairidir. Onun ateşi sıcak ve hüzün vericidir.

Ahmet Haşim’in şiirlerinde ateşin dili, derin ve sembolik açılımlarla çoğalır ve kendine özgü sisli bir anlam evreni oluşturur. Kızılımsı, sıcak, yakıcı, kıvrak olan bu yeni iklim “*Oidipus*” karmaşasının yaşadığı yalnızlık evrendir. Ateş, gökyüzünün boşluğundan yere usulca süzülen bir tanrıyı simgelemektedir. Bu tanrı, Ahmet Haşim’in bilinç-bilinçaltı katmanlarından ortaya çıkan şairin ruhundan başka bir şey değildir.

Sonuç olarak Ahmet Haşim, kendi şiir evrenini ateş imgesiyle kuran bir şairdir. Onun şiirlerinde ateş, aşkın ve özlemin simgesi olduğu gibi; akışkanlığıyla insanlığın kendi kökeniyle (etymon spiritiüel) uyumunu sağlayan bir nehirdir.

Kaynakça

- Arroyo, Stephen (2000), *Astroloji, Psikoloji ve Dört Element* (Çev.: Barış İlhan) İlhan Yayınevi, İstanbul
- Bachelard, Gaston (1999), *Ateşin Tin Çözümlemesi* (Çev.: Nail Bezel), Öteki Matbaası, Ankara.
- _____, (1999), *Bir Kandilin Alevi* (Çev: Fahrettin Arslan), Yeditepe Kitapları, İstanbul.
- Çoruhlu, Yaşar (2002), *Türk Mitolojisinin Anahtarı*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Enginün, İnci-Kerman, Zeynep (1999), *Ahmet Haşim'in Bütün Şiirleri*, Dergah Yayınları İstanbul.
- Fromm, Erich (1990), *Rüyalar Masallar Mitoslar* (Çev.: Aydın Arıtan-Kaan H. Ökten), Arıtan Yayınevi, İstanbul.
- Guenon, Rene (2001), *Yatay ve Dikey Boyutların Sembolizmi* (Çev.: Fevzi Topaçoğlu) İstanbul: İnsan Yayınları,
- Jung, Carl Gustov (2003), *Dört Arketip* (Çev.: Zehra Aksu Yılmaz), Metis Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Ramazan (2002), *İkaros'un Yeni Yüzü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- _____, (2004), *Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri*, Türksoy Yayıncılık, Ankara.
- Nur Doğan, Muhammet (2002), *Hüsn ü Aşk, Ötüken Neşriyat*, İstanbul.
- Özcan, Tank, "Denizin Çağrısı", *Türk Dili Dergisi*, Ağustos 2004, S. 632, 174-178 S., Ankara.
- Stevens, Antony (1999), *Jung* (Çev.: Ayda Çayır), Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Özet: Ahmet Haşim şiirlerinde sembollerin diliyle konuşan bir şairdir. Haşim, kendi bilinç ve bilinçaltı katmanlarını ateşin farklı görüntüleriyle dilin dünyasına taşır. Bu dil içerisinde, ateşin gizini, sıcaklığını barındırır. Sembolik yoğunluğun fark edildiği Ahmet Haşim'in şiir dili, ateş üzerine yapılacak bir yolculukla çözümlenebilir. Biz bu makalemizle Ahmet Haşim'in şiirinde ateşin görüntü seviyeleri, yerini ve önemini çözümlenmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Haşim, dil, şiir, ateş, bilinç, bilinçaltı.